દેશ દાઝ.

લેખક અને પ્રકાશકઃ

હીરાલાલ ગગજી બ્રહ્મભટ્ટ.

૧૫૭-૫૯ ગુલાલવાડી,

મુંબઈ નં. ૪

આવૃતિ ૧ લી પ્રત ૩૦૦૦ કિં. દોઢ આનો.

શ્રી આદર્શ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં પંડિત વાડીલાલ ડાહ્યાભાઇએ છાપી.

ઠે. પાંચકુવા નવા દરવાજા—અમદાવાદ.

સંવત ૧૯૭૭. સને ૧૯૨૨.

" હિન્દ માતાનો વિલાપ "

--: લલિત :--

અરર ઓ પ્રભુ ! ગજબ તો થયો, સુર્ય હિંદનો અસ્ત તો થયો;
હાય ગાંધી [illegible] એકલો રહ્યો, સુર્ય વિના ચંદ્ર ઉદાસ તો થયો.
અરર હાય વીર ઓચિંતો ગયો, અધુરાં મૂકી કામ ચાલતો થયો;
હાય મોભી તું આકળો થયો, મયદાન યુધ્ધમાં જીતી ના ગયો.
પ્રતાપી રામને કૃષ્ણ તું હતો, જેવો ભિષ્મને કર્ણ તું હતો;
હાય અર્જુન, ભીમ, ધર્મ, તું હતો, ગાન્ડીવ ગદાને શંખતું ગજાવતો.
અરે પરાધિન હિંદ બેડીએ રહી, તિલક બેડીઓ તેં મુક્ત ના કરી;
છોડી ભ્રાત અને માતને વળી, તૈયારી લાલ તેં સ્વર્ગની કરી.
ઓ તિલક [illegible] બંધુઓ રડે, સામ્રાજ્યથી બાળકો ડરે;
આ દાવાનળ પુત્ર દેશમાં બળે, પ્રજા પોકારીને ત્રાસતી ફરે.
અરે મહારાષ્ટ્ર કેસરી શું થયું વળી, ગાન્ડીવ શંખનાદ ફર્જ વીસરી;
ઓ બાળ [illegible] આવજે ફરી, પુનઃ અવતાર વીરનો ધરી.
પ્રીતે ઝુલાવું પારણે વળી, ઉદાસી હિંદને રીઝાવને ફરી;
હસ્તીનાપુર આવજે વળી, રાજ્ય ધર્મનું ચલાવજે ફરી.
અરર હાય રે જુલમ તો થયો, પુત્ર લોકમાન્ય સ્વર્ગમાં ગયો;
રે પ્રભુ કરૂં સવાલ એટલો, મોભી મ્હારાને પાછો મોકલો.
અરર દૈવ હાય દુઃખણી કરી, અણુમુલ્ય રત્ન તેં લીધુ હરી;
રઝળાવી રાનમાં હાય કેસરી, દેશદાઝ શું આજ વીસરી.
કર જોડી હીરો હિન્દને કહે, શોક માત તું શીદને કરે;
સિધ્ધાન્ત [illegible] એમના વડે, જાગ્રત દેશને ગાંધીજી કરે.

દેશદાઝ!

(હરિગીત યા કવ્વાલી રમઝાન.)

સ્તુતિ.

જગતાત ભારતવર્ષને, કુતો તેવો બનાવશો;
કરમાય નંદનવન હવે, તેને તમે ખીલાવશો.
પ્રભુ તમે ભૂલી ગયા શું, જન્મભૂમિ આપની;
કષ્ટો હર્યાં'તાં હિંદનાં, લીલા ગવાણી આપની.
કુસમ્પ કાળું વાદળું, આવી નડયું છે દેશને;
ઇશ્વર હવે કરૂણા કરી, આબાદ કરશો દેશને.
પિતા તમે ભ્રાતા તમે માતા, અમારી આપ છો;
બાળક અમે સહુ આપનાં, પાળક અમારા આપ છો.
અરજી કરૂંછું આપને, દયા દયાળુ લાવજો;
રે ! દુઃખી થતા આ દેશને, વિભુ હવે ઉગારજો.

અફસોસ !

આ શું હતું ને શું થયું રે, શું હવે થાનાર છે;
કેવા હતા કેવા થયા, રે રે! ઘણો વિચાર છે.
અન્ય દેશની પ્રજા બધી, રે ભીખ અહીં માગતી;

દયા કરીને ભારતીરે, ભીખ ટુકડા આપતી.
એ ભારતીના બાળ સર્વે, ઉંઘતા હાથે બધા;
વહી ગઇ નીશા ના જાગતા, શું થઈ રહી છે દૂર્દશા.
ઓહોઝલાલી દેશની, ફના કરી છે ફેશને;
કળિયુગમાં કૈં સુધરી, દુઃખી કરે છે દેશને.
વિદ્યાય ભારતવર્ષની, તે અન્ય દેશોમાં જતી;
પાઠશાળા પૂર્વની તે, ફી વગરની સૌ હતી.
ખરી વિદ્યા તો છે નહિ, ખોટી વળી વેચાય છે;
તે વિદ્યા શું કામની, શીખી ગુલામો થાય છે.
મેટ્રીક ભણી મીસ્ટર બને, વળી પાસ થાવા જાય છે;
પાસ થઈ પાછો વળે, એ દેશ માટે ભાર છે.
વકીલને ડૉકટર બને, મોટા હશે કોઈ માનમાં;
આફતનું એ વાદળું, સમજો ભાઇઓ સાનમાં.
અરે, ઘણા રીબાવે દેશીઓ, દયા જરી દીલમાં નહિ;
રે, ખરા તણું ખોટું કરી એ, સ્વાર્થને સાધે સહી.
ફાટે પેટ જ્યારે આપણું, પાટો કહો ક્યાં બાંધવો;
તુટે આભ કે ધરતી કહો, આધાર શાનો સાંધવો.
અફ્સોસ છે અફ્સોસરે! કુસમ્પતો ઝાઝા પડ્યા;
સમય હવે છે આકરો, વિચારનાં વાદળ ચડ્યાં.
હતી ઘણીરે સમ્પતી, આવી વિદેશી લઈ ગયા;
ભુખે મરે છે માનવી, વળી કૈંક તો માર્યા ગયા.

જુલમ ઔરંગજેબનો રે, આઠ મણ મળતું હતું;
રે, ભુખે મરે ના માનવી, અનાજ તો સસ્તું હતું.
અકબર શાહબુદ્દિન રે, ગુસ્સા ભરેલા કૈં હતા;
ભુખે મારે ના દેશને, રહેમ ઘણેરી લાવતા.
રેંટીઆ ગયા ઘંટી ગઇ, લાવી મશીનો બાળવા;
વિધવા બિચારી શું કરે, ધંધો મળે નહિ પોષવા.
અરે દશા ફરી છે દેશની, પુનર્લગ્ન છે જ્યારથી;
વ્યભિચારને વર્ણસંકરી, પ્રજા થઇ છે ત્યારથી.
આત્મબળ કે બુદ્ધિ નહિં, શરીર બળ ક્યાંથી હશે;
રે, દર્દી અને રોગી ઘણા, દૈવતમાં વિરલા હશે.

\+ + + + +

અરે! બુદ્ધિ બગાડી બ્રાહ્મણે, બાકી નથી સંતાપમાં;
બિસકીટ ખાય છે બ્રાહ્મણો, અફસોસ છે એ વાતમાં.
અરે પાઠને પૂજા તજી, નિયમીત થયા છે હોટલે;
ઘાટી મોચી ભેળા જમે, હર હર હવે સમ્ભાળ લે.
વીસમી સદીના બ્રાહ્મણો, વિવેકમાં વિરલા હશે;
(છતાં) જાહેરખબરનાં પાટીયાં, 'શર્મા' થઇ લટકાવશે.
કહે ભુત ભવિષ્યને વર્તમાન, સઘળો ખુલાસો છે અહીં;
પણ આંબા ઠેકાણે આંકડા, કળી કાળમાં એવું સહી.

કીર્તન કથા વ્યાખ્યાનમાં, લટકાં ઘણા બતલાવીને;
નષ્ટ ભ્રષ્ટ કરી સમાજને, શૃંગાર રસ સંભળાવીને.
વહાલી વહાલાના પ્રેમનો, અધ્યાય પ્રીતેથી ભણે;
રે, રે, જ્ઞાનને વૈરાગમય, શ્લોક લેખે ના ગણે.
યજમાનમાં બ્રાહ્મણ ઘણા, ટીલાં પરાણે જઇ કરે;
રે, દ્રષ્ટી ભરેલી પાપની રે, કર્મ બૂરાં એ કરે.
મંદિરને હવેલીઓ, વ્યભિચારના વાડા થયા;
રે, મફતના એ માલ ખાઇ, ભેંશના પાઠા થયા;
ભ્રષ્ટ બ્રહ્મચારી થયા, રાંડો લઈ નાશી ગયા.
હશે વળી કૈં વિરલા, તે ધર્મને વળગી રહ્યા.
વીસી વળી કૈં લોજમાં રે, બ્રાહ્મણો રાજી રહ્યા;
નોકર બની કૈં શેઠના, કર્તવ્યને ભુલી ગયા.
નેતા અને ઉપદેશકો, આ દેશના આવાં થયા;
પોથી તણાં થોથાં કરી, હા! વિશ્વના વેરી થયા.
આત્મજ્ઞાની બ્રાહ્મણો, નજરે કદી નીરખ્યા નથી;
રે, લોભી દંભીને લાલચું, ખોટાઓની કીધી કથી.
અરે દેવના પણ દેવ છો રે, સર્વને કહેતો નથી;
અનુભવમાં આલેખીઆ, સાચા અમે જોયા નથી.

* * * * *

અરે, ક્ષત્રિયો સુખીયા થયા, પ્રજા ભલે પીડાયને;
હા, દેશમાં શું થાય છે, મેલ્યો વળી ઉચાટને.

પાળે નહિ પીડે ઘણી, પ્રજા નવનવા કર ભરે;
રે, રાજા થયા વાજાં હવે, પ્રજા બિચારી શું કરે.
અરે, માન મ્હોટું માગવા, અઢળક દ્રવ્ય આપીને;
રે દેશને ખાલી કર્યો હા, મેડેફ્રીલો ખવરાવીને.
તીજોરીએ તાળાં ઘણાં, કાગળ વિના કાંઇ છે નહિ;
તત્વ ગયું પરદેશમાં, ખાલી ખજાના છે સહી.
અરે, પૂર્વના રાજા જુવો, પ્રજાને કેવી પાળતા;
રે, દુઃખ આવે દોહ્યલાં, તોય હોંશેથી ટાળતા.
પાન્ડવ, કર્ણ, ને ભિષ્મ હા, દેશના રાજા હતા;
ઘેર ઘેર મંગળ હિન્દમાં, સંકટ કદી ના આવતાં.
ચોહાણ, પૃથુરાજ ને, પ્રતાપ રાણો હાં હતા;
પ્રજા અનેરી પાળવા નીજ, પ્રાણને ખોયા હતા.
સંગ્રામની વાતો સુણી, હ્રદય ઉછળતાં એમનાં;
ગર્જના કરી મયદાનમાં, મ્યાનો ખોલે સમશેરનાં.
પડઘમ વગાડી યુદ્ધમાં, ઉમંગથી ગજાવતા;
રે, સરિતા વહાવી ખુનની, ક્ષત્રિયપણું દિપાવતા.
હોંશે ઝુઝી સંગ્રામમાંરે, શત્રુઓ ધ્રૂજાવતા;
ભુજાબળવડે પ્રતાપીઓ, વિજય કરીને આવતા.
હારી કદિ ના આવતા, એ મ્હોતને સ્વીકારતા;
પુષ્પો તણી વૃષ્ટી થતી, પરીઓ વરી સ્વર્ગે જતા.
ક્ષત્રિયાણીયો કેવી હતી, રણમાળ ઝટ આરોપતી;

પતિ વીના નવ જીવતી, સાથે બળી સ્વર્ગે જતી.
પરાક્રમ વિના પતિ મરે, દગે વળી સપડાઈને;
તે વેર લેવા ઝુઝતી, સિંહણ સમ ચીડાઈને.
એ, વીરાંગના ચાલી ગઈ, રહી હવે તો શંખણી;
સબળા તણી અબળા થઈ, રહેજો ભલેને વાંઝણી.
અરે સૂર્ય, ચંદ્ર વંશને, લંછન કદિ ના શોભતું;
સમય સદા બળવાન છે, એવું અમોને ભાસતું.
હાડા અને પરમાર, રે, હા ! સ્વર્ગમાં ચાલી ગયા;
ઉછર્યા હવે તો લાડમાં, વિલાસને વળગી રહ્યા.
યજ્ઞ અશ્વમેધ આદિ, ક્ષત્રિયો કરતા હતા;
રે દશા જુઓ આ દેશની, નાશી ગઇ છે વીરતા,
અરે ગાયો હજારો કાપવા રે, કતલખાનાં છે ઘણાં;
વહારે ચડયા ના ગાયની, અપરાધ લાગ્યા તે તણા.
પરાધિનતા પુરી ઘણી રે, ખંડીયા કહેવાય છે;
ક્ષત્રિયપણું નાશી ગયું, સર્વ લોકમાં બોલાય છે.
અરે ગુલામના ગુલામને, સલામ હોંશે કૈં કરે;
રજપુત રાણા રાજવી, મ્હોટાઈની આશા કરે.
ઢંકણ હતું રે ધર્મનું, ત્રુટી પડયું પાતાલમાં;
ક્ષત્રિય હવે નકલી થયા, વિપત્તી ઘણી છે દેશમાં.
અરે ક્ષત્રિયે છત્રી ધરી, સમશેરને વિસરી ગયા;
રે દુધ પી ગૌ માતનું, ઉપકારને ભુલી ગયા.

અરે, સૂરા થઈ સેવા કરો, ગાયો કપાતી રોકશો;
એ, પુણ્યના પ્રભાવથીરે, સુખ પાછું દેખશો.
રાજા ભુલે નીજ રીતમાંરે, શાયરો શીખાવતા;
રે, શીઘ્ર કવિ ચંદ જેવા, સાનમાં સમજાવતા.
અહા, ચૌહાણુ પૃથુરાજ, જેવા રત્ન એવા કૈં હતા;
ગૌરવ ગુમાવે પાછળે, એવું વળી કહેતા હતા.
અરે, કવિ ગમે ના કોઇને રે, માન પણ દેતા નથી;
રે વાજીંત્રો રાખ્યાં ઘણાં, પણ જડમાં શક્તિ નથી.
હવે તિલ્લાંજલી દો શોખને, પ્રાચીન રિતી રાખશો;
રેરે,! દેશનાં કષ્ટો હરી, ક્ષત્રિયપણું દિપાવશો.

\+ + + + +

ઓ! ભુલ્યા ઘણારે વૈશ્યો, વિદેશી વસ્તુ લાવીયા;
રે પ્રમાણીકમાં શું છે હવે, હા સર્વને શીખાવીયા.
અરે, ખાંડ સાકર ને દવા, વિદેશમાંથી લાવીયા;
શુદ્ર કર્યાં છે સર્વને, વ્હેપારીએ વટલાવીયા,
એજન્ટ બની વિદેશના, ધંધા કમીશનના કરો;
હુન્નર ગુમાવી દેશના, ઈલ્કાબ એજન્ટના ધરો.
સ્વતંત્ર થઈ ધંધા કરો, કારખાનાં ખોલો દેશમાં;
હુન્નર વિના હૈરાન છો, વ્હેપાર બ્હોળો દેશમાં.
નંદનવન ભારતવર્ષમાં, ઝાઝા પદાર્થો થાય છે;
રેરે! વિચારો હિન્દીઓ, એ તત્વ બીજા ખાય છે.

કપાસ ઉતમ અન્ન ઘણાં, તેનો વળી શું પાર છે;
કાચું સોનુ રે દેશનું, વિદેશમાં લઇ જાય છે.
અરે, જાહોજલાલી હિન્દની, ચાલી ગઇ પરદેશમાં;
રે! તત્વને શૌર્ય ગયુંરે, છાશ બાકી દેશમાં.
અરે, આંખો છતાં અંધા થયા, દૌલત ગુમાવી દેશની;
રે, જાગો હજી પ્રભાત છે, આબાદી ચાહો દેશની.
શ્રીમંત સૌ શોખી થયા, એ રોગ વધતો જાય છે;
રે મ્હોટા બધા ખોટા થયા, ગરીબડા અથડાય છે.
અરે ! દાનેશ્વરી દાના થઇ, કર્યો ભીખારી દેશને;
કેં આળસુ ઢોંગી કર્યા, ધંધા શીખાવ્યા સર્વને.
બેશી ગાડી મોટર વિશે, પાઇ અધેલો ફેંકતા;
રે, દયા નથી મ્હોટાઈ છે, હા! દગ્ધ થાઉં છું દેખતાં.
દયા આવે દિલડા મહીં, લાચારને આપો તમે;
રે, અંધ કે અપંગ એ, મૂફલીસને કહીએ અમે.
અરે !જોગી ઘણા ભોગી થયા, બ્રાહ્મણ વિદ્યાહીણ છે;
રે, આપો ભલે અપંગને, એમાં ઘણું કલ્યાણ છે.
અરે, ખેડુતને ખાવા નથીરે,કર વધાર્યા છે ઘણા;
રેરે ! દુ:ખમાં બાકી નથી, કંગાળ તો કેં છે ઘણા.
અરે કર ભરી ખાલી થયા, વણીક ઘેરે જઈ ચડયા;
બળી વિદ્યા વણીકની રે, કર્જમાં ફસી પડયા.
નંદ કેરા ફંદમાં, ગોવિંદ પણ ભુલ્યા હતા;

રે, ભોળા ખેડુતો શું કરે, હશે વિશ્વાસે આપતા.
ટાઢ તડકે વરસાદમાં રે, સખ્ત મ્હેનત એ કરે;
હીંમત થકી હળ ખેડીને, દુનિયાતણું પોષણ કરે.
ખેડુત જગનો તાત છે, એવું વળી સમજાય છે;
ઉપકાર છે એનો ઘણોરે, સૃષ્ટીમાં સુખદાઈ છે.
હર્ષને સાધન હશે, રસમય જગત બનાવશે;
કૃષીકારને દવલા કર્યા, ઉન્નતિ શાની આવશે.
રાજા પ્રજા ને રંકનો, ઉપાય સુખનો એક છે;
ખેતી કરો કરાવજો, પ્રથમ પગથીયું નેક છે.
અરે, વિચાર લાવો વૈશ્યો, હુન્નર વધારો દેશમાં;
રે, રખડે ઘણા ધંધા વિના, આશ્રય મળે ના દેશમાં.
અમેરિકાનમાં પ્રજા સુખી, શોભે રૂડી સ્વરાજ્યથી;
જાગ્યું અફ્રીણી ચીન રે, દુઃખી હતું સામ્રાજ્યથી.
હા, હતભાગી હિન્દુસ્થાનરે, ક્યારે હવે તું જાગશે;
નોકા ડોલે છે હિન્દની, ક્યારે કિનારે આવશે.
અરે, વૈશ્યો, જાગો હવે, આશા તમારી છે ઘણી,
બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય ભુલ્યા ઘણું રે, આપણું ના કો ધણી;
સત્યાગ્રહ, હોમરૂલથી રે, હક્ક માગો આપણા.
સ્વરાજ્યથી સુખી થશું, ને દુઃખ ટળશે આપણા.
આંખો ઉઘાડો હિન્દીઓ, દશા તો કેવી આવશે;
સુખ તો સ્વપ્ને હશે રે, દુઃખ અઢળક આવશે.

વસ્ત્ર હશે ના પહેરવા, પોષણ ક્યાંથી લાવશો;
ફેશન અને કુસંપમાં, જરૂર એવું દેખશો.
+ + + + +
શૂદ્રો સંતાપો શીદને રે, નમ્રતા ત્યાગી તમે;
અક્કડ રહો અભિમાનમાં, રે નીચતા માગી તમે.
અન્ય માંસ ખાવા છે ઘણાં, રે ! ગાયને છોડો તમે;
રે ! ધર્મની માતા ખરી છે, કોઇને પૂછો તમે.
દુધને વળી માંસ ભક્ષે, એ માનવી કેવા હશે;
અચકે કલમ આલેખતાં, ચંડાળ તે પુરા હશે.
શૂદ્રો તમે ન્હાના નથી રે, પ્રાણ સરખા સર્વમાં;
ફેર છે જ્ઞાતિ વીષે, જન્મ્યા છઈએ એક દેશમાં.
ઇશ્વરના દરબારમાં, ન્હાના મ્હોટા સૌ હારમાં;
રે પ્રભુ પિતા છે સર્વનો, રહીએ પવિત્ર હિન્દમાં.
સહુ હિન્દને ખોળે રમ્યા રે, લાડ ઝાઝાં પાળતી;
માતા હવે પરાધિન છે, રડે નિઃસાશા નાખતી.
બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિયને વૈશ્ય, શૂદ્ર મળી સેવા કરો;
જન્મભુમી છે સર્વની, શીદને હજુ ભુલ્યા ફરો.
અરે, દેશને આબાદ કરવા, યત્ન જરીએ ના કરે;
ધીઃકાર એવા જન્મને, નિર્લજ્જ થઇને જે ફરે.
અરે દેશના રે હિતમાં, બનતી મદદ જે ના કરે;
અમૂલ્ય જીન્દગી વહી જશે, જે દેશ સેવાથી ડરે.
જન્મ ધરી જે દેશમાં, શરીરને વહાલું કરે;

નીમકહરામી જાણુવો, પાખંડમાં પુરો રહે.
જન્મધરી જે દેશમાં, કાયા સમર્પણ જે કરે;
તે, દેવ સરખો જાણુવો, સ્વદેશમાં શૂરો ફરે,
સુખી થયા જે દેશમાં, બદલો વળે બળીદાનથી;
રે, દેશ દાઝ ઉરે નવ ધરે, પાષાણુમાં લેખું નથી;
સેવા કરો સેવા કરો, સદ્ગતી થાશે નહિ;
જન સમાજની સેવા કરો, ફેરો સફળ થાશે સહી.
આ, દવ બળે છે દેશમાં, દેશ દાઝ ઉરે લાવજો;
બરબાદ નંદનવન થયો, વહાલા નહિ વિસારજો.
ભાષા, અદબ, વિદ્યા ગઈ, રિદ્ધિ સિદ્ધિ તો છે નહિ;
રે, અધોગતિ છે દેશની, પરદેશની પીડા રહી.
લેખક, કવિ, ને શાયરો, છોડો હવે રસ રાગને;
રચી કીતાબો હીતનાં, બળતી બુઝાવો આગને.
કવિ, ચંદની જ્ઞાતી મહીંરે, જન્મ લીધો છે અમે;
સમય પ્રમાણે જાણીયે રે, દરગુજર કરજો તમે.
મમ કલમ ચાલી ક્રોધમાંરે, દોષ કોઇ દેશો નહિ;
દેશ દાઝ તો ઉરે વશી રે રોષ કોઇ કરશો નહિ.
હીરો કહે પ્રિય હિન્દીઓ, વાંચી તમે વિચારજો;
સિદ્ધાન્ત છે આ શ્રેયનું રે, સંપ સારો રાખજો.
હિન્દુ, મુસલમીન, પારસી, ને ખ્રીસ્તી હોજો ભલે;
નમન કરે હિન્દ માતને, અમ સમાજમાં હોંશે ભળે.

ઉપાય છેલ્લો એક છે, અસહકારીઓ સર્વે થશે;
મહાત્મા કહે તેમ ચાલશો, દુઃખડાં વીરા જલદી જશે.

" જમાનો જુલ્મી આવ્યો. "

-: ગઝલ :-

કર્યા બેહાલ ભારતના, સીતમ તો સામટાં લાવ્યો;
મર્યાદા દેશની ખોવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
દુઃખી છે દેશના નેતા, કપાણી હિંદમાં ગાયો;
ગૌરવ દેશનું હરવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
દુઃખી છે ધર્મીઓ આજે, ખુદાનો ખેલ મેં જોયો;
કુશળ કસાઇને કરવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
થતા જે દેશમાં યજ્ઞો, કરે રમખાણ કસાઇયો;
ભૂમી પર ભાર કરવાને, જમાનો જુલમી આવ્યો.
હરીને ધર્મની ગાદી, અરે કળિયુગ કાં આવ્યો;
પુષ્ટ પાપીષ્ટને કરવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
બગાડી હિંદ સંતાનો, અરેરે દેશવટ લાવ્યો;
સત્યાનાશ કરવાને, જમાનો જુલમી આવ્યો.
હતા કંઇ વીર ભારતમાં, હતી કંઈ રત્નની ખાણો;
અરે નાબુદ કરવાને, જમાનો જુલમી આવ્યો.
હીરા કહે સાંભળો ભ્રાતા, પરસ્પર સંપને ખોયો;
હવે છે દોહ્યલા દા'ડા, જમાનો જુલમી આવ્યો.

" આપણો પૈગમ્બર. "

—કવ્વાલીઃ—

લગની તો હવે લાગી, અમારા પ્રાણ ગાંધી છે;
બખતર સત્યનું પહેરી, ધીરજની ઢાલ બાંધી છે.
ચડી એ જ્ઞાનને ઘોડે, ખરો રસ્તો બનાવે છે;
ઘણાની ભ્રમણા ભાંગી, સત્યાગ્રહી બનાવે છે.
સત્યાગ્રહ દાન આપે છે, ખરો દાતાર ગાંધી છે;
ઘણાંના કષ્ટ કાપે છે, દયાળુ દેવ ગાંધી છે.
સત્યાગ્રહ હોજમાં ન્હાવું, તેના તો પાઠ કરવા છે;
જીગરમાં મહાત્મા ગાંધી, અહોનિશ ગુણ ગાવા છે.
શાળાઓ હિન્દમાં ખોલી હોંશે અમને ભણાવે છે;
વંદેમાતરમ્ બોલાવીને, અસહકારી બનાવે છે.
ગુલામી દેશની ટાળી, બજાવી ફરજ પોતાની;
સમયનો ભોગ આપીને, સેવામાં જીન્દગી ગાળી.
પ્રગટ છે વાત દુનિયામાં, દર્દે ઇલાજ ગાંધી છે;
દર્દીજન દર્દ ખોવાને, પુરાણી રીત ગાંધી છે.
રોલેટ કાયદા મરકી, ડરી પ્રજા પોકારે છે;
સદાનો નિયમ એવો છે, ગાંધી દર્દો મટાડે છે.
કરે શું કાયદો કાળો, ખરો જ્યાં વૈદ્ય ગાંધી છે;
દવાઓ જે બતાવે છે, સુદ્દ હકદાર ગાંધી છે.
હીરો છે હિન્દનો સેવક, દવા સૌને અપાવે છે;
સીલક છે મહાત્મા પાસે, નમુનો નિત્ય લાવે છે.

સમાજ જીવન ઓફીસમાં મળતાં પુસ્તકો

સેવાસમિતી પુસ્તકાલય.

સ્વર્ગમાં સેશન્સ યાને પાખંડી પુરોહિતોનું પોકળ: ગોર યજમાનના પવિત્ર સંબંધપર પ્રકાશ પાડતું, આ પુસ્તક અવશ્ય વાંચવા જેવું છે. કીં. પાકું પુઠું રૂ. ૧-૮-૦ સાદું પુંઠું રૂ. ૧-૪-૦

વિશ્વલીલા: એક સત્ય ઘટનાત્મક સચિત્ર સાંસારિક નવલકથા. વાંચનાર જાણે અલૌકિક પ્રેમસૃષ્ટિમાં વિહાર કરતો હોય તેવું જણાશે. કીં. રૂ. ૨.

આદર્શ ચરિત્રાવલિ: તમારે તમારાં બાળકોને દેશભક્ત, કુટુમ્બભક્ત બનાવવા હોય તો જરૂર આ પુસ્તક ખરીદો. રૂ. ૧-૦-૦

અબળાની આત્મકથાઓ: છપાય છે: હિન્દુ સંસારી કુરૂઢીઓથી આર્ય મહિલાઓનાં થતા પતનના હૃદયભેદક ચિતારો અબળાઓ પોતાને મુખેથી કહે છે, જલદી ગ્રાહક થાઓ. કિં. રૂ. ૨ અગાઉથી ગ્રાહક થનારને.

તમારા સંસારમાં રસ ઝરણુ વહાવવાં હોય, મોંઘા માનવજીવનને સફળ કરવું હોય, સામાજીક પ્રશ્નોની ચળવળ કરી દેશસેવામાં ભાગ લેવો, સ્ત્રીઓ તથા બાળકોને સુશિક્ષિત કરવા હોય, તો સત્વર ગ્રાહક થાઓ.

સમાજ જીવન.

ગુજરાતમાં સામાજિક પ્રશ્નોની સ્વતંત્ર ચર્ચા કરનાર, સચિત્ર, રસવતું એકલું માસિક નિયમિત પ્રગટ થાય છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪-૦-૦. હિંદ બહાર રૂ. ૫-૦-૦.

છુટક નકલના આના આઠ.

દર મહિને સુંદર રસભરી ચાલુ વારતા ઉપરાંત હૃદયંગમ કાવ્યો તથા અર્થગાંભીર્યપૂર્ણ સામાજીક લેખો આવે છે.

તમે ગ્રાહક થશો તો તમારા ચાર રૂપિયાના બદલામાં તમને અમૂલ્ય લાભ થશે. તરતજ લખો.

નારાયણજી ગો. ડોસાણી.

વ્યવસ્થાપક:—**સેવાસમિતી પુસ્તકાલય.**

૧૫૭/૫૯, ગુલાલવાડી, મુંબઈ, નં. ૪

તથા જાણીતા બુકસેલરોને ત્યાંથી પણ મળશે.